

Vastaus kirjalliseen kysymykseen turvapaikanhakijoiden lähtömaan turvallisuustilanteen uudelleenarvioinnista ja sen vaikutuksesta pysyvien oleskelulupien myöntämiseen ja lupien peruuttamiseen

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Vilhelm Junnilan /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 157/2019 vp:

Onko hallitus arvioinut lähtömaiden turvallisuustilanteen kehitystä osana turvapaikanhakijoiden oleskelulupien myöntämistä ja

mihin toimiin se ryhtyy, ettei kansainvälisen suojelun perusteella anneta pysyviä oleskelulupia tilanteissa, joissa suojelutarvetta ei enää käytännössä ole?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Sisäministeriö vastaa maahanmuuttoon, kansainväliseen suojeluun ja Suomen kansalaisuuteen liittyvän politiikan ja lainsäädännön valmistelusta. Ministeriö ei käsittele tai ratkaise yksittäisiä turvapaikka- tai oleskelulupahakemuksia, mutta seuraa kuitenkin Maahanmuuttoviraston päätöksentekoa tulohajauksen näkökulmasta. Sisäministeriö tai hallitus ei anna Maahanmuuttovirastolle soveltamisohjeita tai ohjaa viraston päätöksäytäntöä. Maahanmuuttoviraston riippumaton oikeus- ja maatietoyksikkö tuottaa maatietoa viraston turvapaikka- ja oleskelulupapäätösten tueksi. Sisäministeriö tai hallitus ei vastaa Maahanmuuttoviraston toimittaman tai viraston päätöksissään käyttämän maatiedon sisällöstä.

Maahanmuuttovirastolla on ulkomaalaislain 98 §:n mukaan velvollisuus arvioida oleskeluluvan myöntämisen edellytykset kunkin hakijan osalta yksilöllisesti ottaen huomioon eri lähteistä hankitut ajantasaiset tiedot valtion oloista. Maahanmuuttovirasto huomioi päätöksäytännössään aina laajasti erilaisia maatietolähteitä ja tarkistaa ja arvioi linjauksiaan sekä päätöksäytäntöään aina tarpeen mukaan. Maahanmuuttoviraston turvapaikkapäätökseen vaikuttaa ajantasainen, ratkaisuhetken maatieto. Yksittäisen hakijan päätöksessä tarkastellaan aina juuri kyseisen hakijan tilanteen kannalta olennaista maatietoa.

Maahanmuuttovirasto kehittää turvapaikka- ja oleskelulupapäätöksenteossa käytettävän lähtömaatiedon raportointia. Syksyllä 2019 alkavan kehittämishankkeen tavoite on, että tilannetietoa eri maista pystytään laatimaan entistä joustavammin, sillä tietoa tarvitaan entistä useammista lähtömaista. Aiemmin vuodesta 2016 lähtien Maahanmuuttovirasto on julkaissut puolivuositain Afganistanin, Irakin ja Somalian turvallisuustilannetta käsitteleviä maatietoraportteja edellisen hallituksen turvapaikkapoliittisen toimenpideohjelman mukaisesti. Raporteissa on käsitelty

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 157/2019 vp

muun muassa maiden turvallisuustilannetta. Jatkossa raportteja ei laadita ennakoon määritellyin puolen vuoden aikavälein, vaan laajempia katsauksia laaditaan eri maiden tilanteista tarvittaessa. Raportteja tehdään erityisesti niistä maista, joista Suomeen saapuu turvapaikanhakijoita ja kiintiöpakolaisia.

Kirjallisessa kysymyksessä viitataan Maahanmuuttoviraston 19.9.2019 antamaan tiedotteeseen edellytyksistä pysyvän oleskeluluvan myöntämiseksi. Maahanmuuttovirasto ratkaisee oleskelulupa-asiat itsenäisesti voimassa olevan lainsäädännön perusteella ja arvioi, onko henkilölle edellytyksiä myöntää oleskelulupaa. Sisäministeriö ei vastaa oleskelulupahakemusten käsittelystä tai ratkaisemisesta eikä myöskään anna soveltamisohjeita Maahanmuuttovirastolle. Ilmi ei ole tullut tarpeita ryhtyä toimiin esimerkiksi lainsäädännön muuttamiseksi pysyvän oleskeluluvan myöntämiseen liittyen.

Pysyvä oleskelulupa on voimassa toistaiseksi eikä voimassaoloaikaa ole rajoitettu. Syksyllä 2019 moni vuonna 2015 turvapaikanhakijana Suomeen tullut voi hakea pysyvää oleskelulupaa, sillä pysyvää lupaa voi hakea sen jälkeen, kun on asunut Suomessa yhtäjaksoisesti neljä vuotta jatkuvalla oleskeluluvalla. Kansainvälistä suojelua saaneiden henkilöiden kohdalla pysyvän oleskeluluvan edellytyksenä oleva maassa oleskeluaika lasketaan maahan saapumisesta, kuten ulkomaalaislain 56 §:ssä säädetään. Edellä mainitun oleskeluaikaedellytyksen lisäksi vaaditaan, että on olemassa peruste myöntää jatkuva oleskelulupa, ja ettei pysyvän oleskeluluvan myöntämiseksi ole ulkomaalaislain 57 §:n mukaisia esteitä, eli käytännössä rikoksia. Kynnys luvan myöntämättä jättämiselle on korkea. Jos lupaa ei myönnettäisi edellä mainittujen edellytysten täytyessä ja esteiden puuttuessa, tulisi olla ilmeistä, ettei aiempaa perustetta luvan myöntämiseksi enää ole olemassa.

Jos pysyvän luvan myöntämiseksi on esteitä, voidaan henkilölle tapauskohtaisesti jättää myöntämättä pysyvä oleskelulupa ja myöntää hänelle uusi määräaikainen oleskelulupa. Tällöinkin tilanteessa tehdään aina yksilöllinen kokonaisharkinta. Ulkomaalaislain 54 §:n 2 momentissa todetaan, että jos ulkomaalainen on saanut oleskeluluvan kansainvälisen suojelun perusteella, uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään, jollei esille tulleiden seikkojen perusteella vaikuta ilmeiseltä, etteivät edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnettiin edellinen määräaikainen oleskelulupa, ole edelleen voimassa. Jos esteitä luvan myöntämiseksi ei ole, on tällöinkin kynnys uuden määräaikaisen luvan myöntämättä jättämiselle korkea.

Suojeluaseman lakkauttaminen ja oleskeluoikeuden peruuttaminen ilman henkilön omasta toiminna johtuvaa syytä tulee kyseeseen olosuhdemuutoksen johdosta, eli jos voidaan katsoa, että hän ei enää ole suojelun tarpeessa kotimaan olosuhteiden vuoksi. Jotta asiassa on olemassa perusteita lakkauttaa tai peruuttaa kansainvälistä suojelua saaneen suojeluasema, on voitava todeta olevan ilmeistä, ettei perustetta uudelle jatkuvalla oleskeluluvalla kansainvälisen suojelun perusteella enää ole. Suojeluaseman myöntäneen jäsenvaltion on yksilöllisesti osoitettava, että asianomainen henkilö ei enää tarvitse suojelua, eli pysyvää oleskelulupaa tai jatkolupaa evättäessä tai suojeluasemaa lakkauttaessa näyttötaakka olosuhteiden muuttumisesta on viranomaisella. Maahanmuuttovirasto arvioi lähtömaiden turvallisuustilannetta soveltamisohjeissaan ja tilane-katsauksissa ajantasaisesti.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 157/2019 vp

Vähintään neljä vuotta maassa oleskelleella on usein muodostunut kiinteitä siteitä Suomeen ja hänen tilanteensa on vakiintunut. Jatko-oleskelulupaa tai pysyvää lupaa myönnettäessä tai oleskelulupaa peruutettaessa tai lakkautettaessa henkilön tilanteesta tehdään kokonaisharkinta, ja asiassa arvioidaan muun muassa henkilön Suomeen syntyneitä siteitä ja hänen henkilökohtaista tilannettaan. Jos jatkoa oleskelulupaan ei myönnetä tai oleskelulupa peruutetaan, on lisäksi tehtävä myös päätös maasta karkottamisesta. Maasta karkottamista harkittaessa on tehtävä kokonaisharkinta, jossa otetaan huomioon kaikki päätöksen perusteena olevat seikat sekä asiaan muutoin vaikuttavat seikat kokonaisuudessaan. Oleskeluluvan peruuttamisen yhteydessä tehtävä arviointi on kokonaisuudessaan moninaisempi kuin kielteisen turvapaikkapäätöksen tekeminen turvapaikanhakijalle ja hänen käännättämisensä kotimaahansa. Kynnys suojeluaseman lakkauttamiselle ja maasta karkottamiselle on korkea ja maasta poistaminen neljän vuoden maassa oleskelun jälkeen on poikkeuksellista.

Helsingissä 17.10.2019

Sisäministeri Maria Ohisalo